

Република Србија
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
Фабрисова 10, Београд

ЕВАЛУАЦИЈА ПРОГРАМА И КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА КАТОЛИЧКОГ ВЈЕРОНАУКА

Београд, 2013

ЕВАЛУАЦИЈА ПРОГРАМА И НАСТАВЕ КАТОЛИЧКОГ ВЈЕРОНАУКА

Основни подаци о евалуацији

У складу са дописом Министарства просвете, науке и технолошког развоја, бр. 611-00-01945/2012-06, у коме је наведено да се од Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања очекује спровођење евалуације реализације наставе обавезних изборних предмета у образовном систему Србије, јер је потребно системско унапређивање програма оба предмета и повећање компетенција наставника, утврђена су **два предмета евалуације**:

- квалитет наставних програма за предмет Верска настава у свим разредима у основној и средњој школи и
- компетенције наставника који реализују предмет Верска настава у основној и средњој школи.

Сврха евалуације је унапређивање наставних програма предмета Верска настава у основној и средњој школи и развој компетенција наставника који остварују овај предмет, а на основу релевантних података о испитивању квалитета програма овог предмета и података о испитивању компетенција наставника и њихових потреба за стручним усавршавањем и подршком.

Квалитетом програма Католичког вјеронаука у основној и средњој школи и другим питањима од значаја за квалитет овог наставног предмета бавили су се наставници Католичког вјеронаука током дискусионе групе која је одржана 31. маја 2013. године у Суботици у просторијама Катехетског уреда. Рад групе водио је представник Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, у складу са утврђеном методологијом евалуације. Коришћена су три истраживачка инструмента – упитник и скала процене за наставнике и образац за унос и анализу података са дискусионе групе. Уз извештај су приложени упитник и скала процене (Прилог 1).

Позиву на дискусионую групу одазвала су се 22 наставника верске наставе (Прилог 2 – списак учесника), које је, као истакнуте наставнике предложила Католичка црква. Ради се о наставницима који ову наставу остварују различит број година, а међу њима је седам наставника чије је искуство дуже од деценије, што значи да су групу чинили компетентни и искусни испитаници. За 19 испитаника, верска настава је примарно занимање, а за троје допунско ангажовање.

1. Процена квалитета програма и квалитета наставе Католичког вјеронаука

Наставници, учесници у дискусији, бавили су се анализом квалитета програма Католичког вјеронаука за све разреде у основној и средњој школи. У циљу прикупљања што прецизнијих информација о потребама за унапређивање ових програма, анализа је вршена на основу четири критеријума који су били коришћени у процени квалитета тема за одређени узраст. На скали процене од 1 до 4, свака тема процењивана је у односу на адекватност садржаја, примереност узрасту, занимљивост за ученике и релевантност за остваривање циљева предмета. Резултати процена на нивоу малих група приказани су квантитативно, а свеобухватан преглед оцена дат је у Прилогу 3. Квантитативне процене пратила су образложења наставника која су коришћена у квалитативној анализи.

1.1. Процена квалитета програма за основну школу

Према резултатима анализе програма у основној школи, може се закључити да су наставници, у целини гледано, најзадовољнији програмима првог, другог, шестог и осмог разреда, а да су најмање задовољни програмима трећег, четвртог и седмог разреда. Просечне оцене на нивоу разреда крећу се од 1,75 до 4,00. Дакле, према мишљењу наставника, ради се о великим разликама у квалитету програма за одређене разреде.

У **првом разреду** већина тема процењена је као квалитетна и добиле су највише оцене (4,00), а теме *Увод: ми смо дјеца Божја и отац небески нас воли* и *Молитва и богослужје су начини сусретања с оним што смо учили о Богу*, имају, у односу на поједине критеријуме, одређене недостатке.

У **другом разреду** све теме су добиле највише оцене (4,00), с тим што наставници сматрају да је потребно да се систематизација градива ради чешће, између тема, а не само на крају првог и другог полугодишта.

У **трећем разреду** постоје теме којима наставници нису задовољни. Тема *Заједништво с људима* добила је најнижу оцену (1,50), јер сматрају да је тема тешка за овај узраст, тако да прибегавају замени теме током рада.

У **четвртом разреду**, од шест тема, само је уводна добила оцену 4,00, а све остале теме оцењене су оценама 1,00 (три теме), 1,50 и 2,00. Према овом резултату може се закључити да су потребне значајније промене програма за овај узраст ученика.

У **петом разреду**, прве четири теме добиле су највише оцене, а на тему *Жене у старом завјету и мудросна књижевност* постоје примедбе у односу на већину критеријума.

У **шестом разреду** само за тему *Исус је за нас умро и ускрнуо – највећи чин љубави* постоје примедбе у погледу адекватности садржаја и повезаности теме са циљевима предмета, а остале теме су добиле најбоље оцене од стране наставника.

У седмом разреду постоје примедбе на већину тема, јер наставници процењују да садржаји нису довољно адекватни и да би теме могле бити интересантније за ученике, што значи да је потребно преиспитивање целине програма за овај разред.

У осмом разреду постоје извесне примедбе на садржаје у појединим темама, али је у целини програм процењен као добар.

1.1.1. Препреке и изазови у остваривању програма Католичког вјеронаука у основној школи

У прва три разреда основне школе, наставници немају препреке у остваривању програма, осим што у одређеној мери прибегавају сажимању обимног садржаја. Међутим, у остваривању програма четвртог разреда, наставници имају велике тешкоће, они сматрају да „деца не разумеју, тешко је објаснити њиховом узрасту, хоће да се испишу са веронауке. Ове теме су претешке за овај узраст“ (цитат образложења). Када је у питању други циклус основне школе, наставници сматрају да у програму седмог разреда има превише историјских чињеница и личности којима је потребно посветити пажњу. У завршној години постоје препреке у давању адекватних објашњења ученицима на основу историјског приступа и нема довољно времена за посвећивање свим темама.

1.1.2. Препоруке за унапређивање програма Католичког вјеронаука у основној школи

Наставници су дали и конкретне предлоге за унапређивање програма и то за сваки узрастни ниво. Не сматрају да је потребан другачији распоред тема у односу на разреде.

Табела 1– Препоруке наставника за унапређивање програма на нивоу разреда ОШ

Разред	Препоруке наставника за унапређивање програма
Први	У прву тему бисмо увели више систематизације и понављања, док је у другој превише систематизације.
Други	За највеће благодане, Божић и Ускрс, предвидели бисмо више простора у оквиру већ задатих тема. Систематизацију и понављање бисмо увели на више места, не само на крају првог и другог полугодишта.
Трећи	Увести <i>Исусова чуда</i> у другу наставну тему – <i>Заједништво са људима</i> . Променити редослед наставних јединица, неке које су у првом пребацити у друго полугодиште и обратно.
Четврти	Преко литургијске године и верске празнике сажети градиво првог, другог и трећег разреда, јер ионако су се укључивали у претходним разредима у живот црквене заједнице, и то познају и интересује их.
Пети	Мање времена, тј. часова требало би посветити 5. и 6. теми, па самим тим лежерније обрадити наставне јединице из других тема.
Шести	У оквиру 5. наставне теме потребно је више часова посветити ускрснућу него смрти.
Седми	Програм би морао имати нит поруке Исуса Христа.
Осми	Потребно је сажимање наставних јединица појединих тема како би добили време за разговор.

1.2. Процена квалитета програма за средњу школу

Према сумарним проценама квалитета, израженим квантитативно, на скали од 1 до 4, према мишљењу наставника, програми су бољи у трећем и четвртом разреду, него у првом и другом, али се ту не ради о значајнијим разликама (просечне оцене на нивоу тема крећу се у распону од 2,75 до 3,75).

У **првом разреду** постоје примедбе у вези са незанимљивим темама и садржајима на основу којих се остварују теме, а у **другом разреду** ове примедбе допуњене су и примедбама о неадекватности тема и непримерености узрасту. У **трећем и четвртом разреду**, такође, постоје примедбе у односу на сва четири критеријума, али се по оценама може видети да нема указивања на озбиљније пропусте аутора програма.

Детаљан преглед процена квалитета програма за средњу школу, по критеријумима дат је у Прилогу 4.

1.2.1. Препреке и изазови у остваривању програма Католичког вјеронаука у средњој школи

У целини гледано, наставници се не суочавају са препрекама које су повезане са програмима и њиховим остваривањем. Они наводе проблеме који су условљени ширим друштвеним контекстом: осетљивост деце разведених родитеља, незапосленост и бесперспективност, отуђеност људи, неповезаност са црквеном заједницом, сурова технологија и др.

1.2.2. Препоруке за унапређивање програма Католичког вјеронаука

Наставници нису имали конкретне препоруке за унапређивање програма појединих разреда средње школе, али су веома јасни у захтеву да је потребно да се одобри програм за трогодишње школе. Сматрају да постојећи четворогодишњи програм не може да се примени у трогодишњим школама и да ови ученици остају ускраћени за теме које се уче у четвртом разреду, чиме се губи целина програма. Подсетили су да је овај предлог, као и предлог за измену програма за четворогодишњу средњу школу послат пре две године Министарству, али да није било поступања.

2. Процена компетенција наставника Католичког вјеронаука

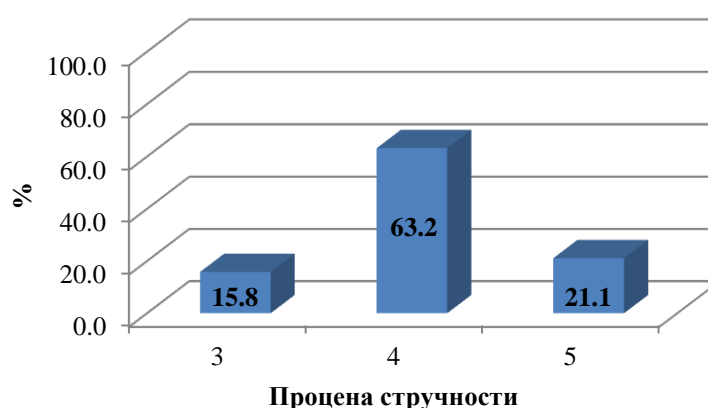
На основу скале процене за самопроцену наставничких компетенција које се сматрају важним за квалитетно остваривање верске наставе, дошло се до података о томе како наставници Католичког вјеронаука виде себе као стручњаке за овај предмет. За сваку ставку у скали процене наставници су се опредељивали за одговор, који, према њиховој процени, највише одговара стварности, при чему су могли да изаберу један од следећих одговора: 1 – *Треба ми много помоћи*, 2 – *Треба ми помоћи*, 3 – *Компетентан сам*, 4 – *Веома сам компетентан*. Ставке представљају специфичне компетенције које су груписане у три кључне компетенције, а према просечним вредностима приказаним у Табели 2 може се видети да наставници сматрају да су њихове кључне компетенције уједначено развијене. Детаљан приказ самопроцена на нивоу специфичних компетенција дат је у Прилогу 5. Четвртина наставника сматра да нису довољно компетентни да би проценили потребе ученика за додатном подршком учењу и да би евалуирали сопствени рад, што се односи на знања и вештине за евалуацију наставног рада.

Табела 2 – Просечне вредности компетенција на нивоу групе

Кључне компетенције наставника	N	AS
Компетенције за наставну област, предмет и методику наставе	20	3,42
Компетенције за поучавање и учење	20	3,37
Компетенције за подршку развоју личности ученика	20	3,17

N – број испитаника, AS – просечна вредност

Као додатни налаз претходном додајемо и самопроцену наставника о стручности за извођење наставе. На *Графикону 1* приказани су резултати ове самопроцене.

Графикон 1. Самопроцена стручности за квалитетну реализацију програма предмета Верска настава

Може се видети да већина испитаника сматра да су компетентни, али увиђају да постоји простор за унапређивање компетенција. Индиректно се може закључити да наставници имају поверења у своје знање и стручност, што је важан предуслов за успешан рад (није било одговора са оценама 1 и 2).

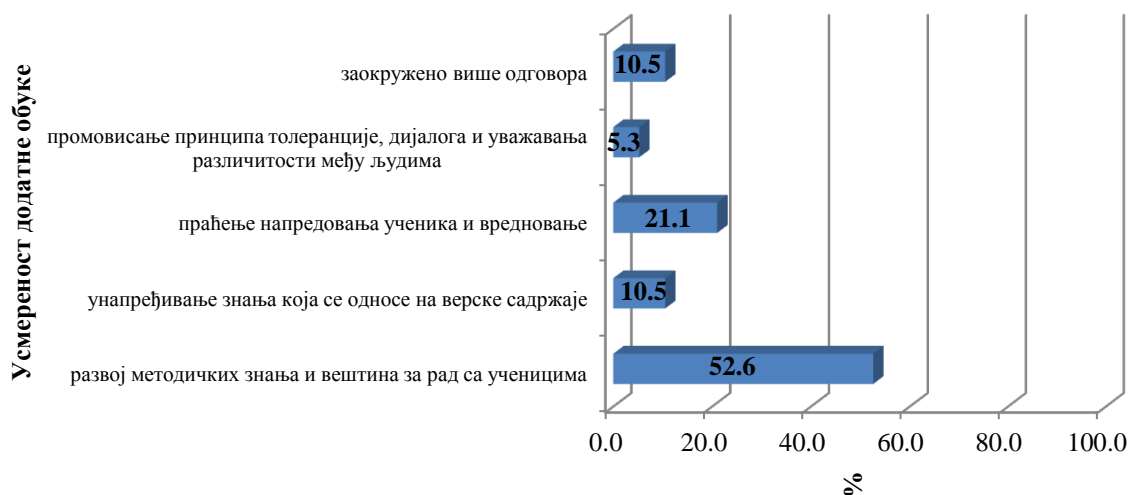
2.1. Стручно усавршавање наставника Католичког вјеронаука – стање и потребе

У вези са степеном развијености компетенција савладане су и обуке, а ови испитаници су их имали. Већина је похађала обуке у организацији Министарства просвете и у организацији Цркве (око 60%), а око 40% је похађало обуке које је организовало само једно министарство (задужено за образовање или за верска питања). Важно је и то што сви испитаници сматрају да сваки наставник верске наставе пре него што започне рад у школи треба да савлада обавезне обуке, што говори о одговорном односу ових наставника према послу који обављају у школама. О мотивацији наставника Католичког вјеронаука говори податак из истраживања да је око 75% њих похађало и додатне програме из каталога одобрених програма стручног усавршавања, а који су били значајни за квалитет наставе. Међу овим испитаницима није било оних који нису имали обуке, али ни оних који су похађали само обуке Министарства које је надлежно за образовање.

Ради се о следећим обукама које је навело 13 испитаника:

- Семинари у организацији Теолошко-катехетског института из Суботице
- Превенција болести зависности
- Дебата у настави
- Самовредновање рада наставника и школа
- Активно учење
- Катехетски семинари швајцарских катехета
- Инклузија у настави
- Креативност у настави и
- Психолошки семинари (није написан назив).

Дакле, наставници су похађали семинаре који се односе и на дидактичко-методичко оспособљавање и на учење о развоју детета/ученика, што одговара њиховим потребама и говори о добром планирању професионалног развоја. Наставници и даље увиђају потребу за стручним усавршавањем, што се види из података на *Графикону 2*.

Графикон 2. Расподела одговора на питање Која обука вам је у овом тренутку најпотребнија?

Наставници сматрају да су потребне различите врсте помоћи и подршке на нивоу система, које ће бити у функцији осигурања квалитета верске наставе, а све што су навели је из домена дидактике и методике. Они очекују помоћ у следећем:

- рад у комбинованом одељењу;
- праћење когнитивног напретка ученика;
- подршка за рад са ученицима са сметњама у развоју и ученицима који долазе из социјално угрожених група (ромска деца, инклузија, деца разведених родитеља, насиље у породици);
- упознавање са алтернативним методама вредновања (а да нису бројчане оцене);
- подршка за планирање наставе, писање оперативних планова и дневних припрема за сваки час;
- комуникација и психосоцијални развој личности;
- активне методе наставе и корелација у настави.

3. Наставничка перцепција предмета Католички вјеронаук

Дискусија о квалитету верске наставе са наставницима започета је активношћу у којој су они изражавали свој доживљај овог предмета – шта он за њих значи, каква осећања имају када је у питању предмет и њихово ангажовање у школама. Поред тога, наставници су имали прилику да изразе своје мишљење о томе како околина доживљава овај предмет.

3.1. Лични доживљај предмета

Према наводима учесника дискусије може се закључити да преовлађују позитивна перцепција и позитивна осећања, из којих се лако може сагледати увиђање значаја личности наставника.

1. Остваривање верске наставе је врста животног позива или мисије.

Одговори као илустрације:

- *Веома важан за духовну изградњу дјетета која увелико недостаје у цијелокупном друштву као и нормама.*
- *Добронамјерни течај (из љубави) за стјецање знања (теоретског и више практичног) за постизање вјечног живота.*
- *Сматрам да што више морам и хоћу предати вјероученицима да би били у што дубљем односу са богом, јер то сматрам веома важним.*
- *Вјеронаук доживљавам као наставак рада који деца започињу својим крштењем и катехезом у обитељи. Надоградња и проширење.*
- *Вјеронаук је предмет који може дати одговоре на сва питања која деца имају и помоћи у комплетном развоју и самоодгоју.*
- *Љубав према богу и дужност.*
- *Непроцењиво лепа прилика помоћи да деца расту и напредују у доброту, вери и љубави.*
- *За мене је вјерска настава нешто што је потребно свакој младој личности за цијеловиту изградњу. То је школа која нас прати цијелог живота и цијели живот је прилика да се израђујемо. За оне који не вјерују је прилика да се упознају са вјерским садржајима где ће сигурно пронаћи нешто корисно за себе.*
- *А како могу другачије него као свећеник: испуњава ме. Нашао сам себе као узгојитеља: школа и црква. Много тога се може рећи: радим у 2 основне и 1 средњој школи.*
- *Мене то испуњава, даје ми душевно пуно да могу деци причати о вјерским стварима.*
- *Трудим се да пружим квалитетан рад и да уживам у томе што радим.*
- *Увођење и спознаја у основне религијске и вјерске појмове. Увођење у сопствену вјеру.*
- *Заједничко тражење одговора на нека важна питања.*

- *Сматрам да учим децу нешто што ће им бити важно и од помоћи у даљем животу.*

2. Верска настава се сагледава кроз образовни аспект у ужем смислу.

Одговори као илустрације:

- *Мени је основна ствар да ђаци недељно барем једанпут могу слушати вјеронаук. Да чујем нешто о Богу.*
- *Корелација са осталим предметима и (највише) са конкретним животом.*
- *Вјеронаук је у складу са школским наставним планом и програмом и васпитањем и образовањем, толерантан за све и могуће га је изврсно уклопити у сваки школски сустав.*
- *Прошли смо фазу чуђења.*
- *Постаје „нормалан“ предмет.*

3. Остваривање верске наставе сагледава се као лична корист у смислу обогаћивања личности.

Одговори као илустрације:

- *Мени особно Католички вјеронаук даје прилику за дубље упознавање и промишљање своје вјере и то искуство примјеним ученицима.*
- *Уживање.*
- *Мој осећај је јако добар и са колегама је јако пријатно.*
- *Један од најважнијих задатака у мом животу.*

Међутим, има и доживљаја, мада много мање, из којих се може сагледати **незадовољство наставника**. Одговори као илустрације:

- *Веома је жалосно по мом мишљењу да и након 11 година вероучитељи нису у сталном радном односу.*
- *Борба са условима рада.*

3.2. Како околина доживљава предмет

Перцепција доживљаја околине је нешто другачија, односно, није тако позитивна. У наводима учесника дискусије издвајају се следеће групе доживљаја:

1. Околина позитивно реагује на предмет Верска настава и подржава рад наставника.

Одговори као илустрације:

- *Час на коме има много тога да се научи и примени у животу. Деца су задовољна и желе да уче веронауку.*
- *Прихваћеност.*

- *Околина прихвата и сматрају да је јако потребна веронаука у школама и вредна.*
- *Околина је прихватила то јер су приметили да је вера потребна свима нама.*
- *Мислим да у мојој околини реагују обично позитивно на веронауку.*
- *Сматрају потребним веронаук.*
- *Позитивно оцењује и доживљава рад на вери као израз толеранције и међунационалног и религијског суживота.*
- *Моја околина је прихватила веронауку и присуство вероучитеља у школи, али сам имао тешкоће на почетку.*
- *Веронаука је у реду, тамо се деца уче dobrим стварима, неће ништа лоше научити.*
- *Осталима је „интересантно“ да је веронаука школски предмет, и да смо ушли у школу.*
- *Радост кад се реши проблем у понашању.*
- *Предмет где ће учити, чути, што не може бити лоше.*
- *Наилазимо свугде на добар пријем, уважавање, разговор – интерес особља да чују од мене о темама појединих разреда. Све то је довело да сам на предлог колектива био и кум школске славе.*
- *Искуства су углавном позитивна, јер се ученицима даје прилика да науче много тога доброг и корисног за њихов будући живот (за изграђивање особности и формирање система вредности).*

2. Околина негативно реагује на предмет Верска настава и не подржава рад наставника.

Одговори као илустрације:

- *Предмет који не ужива исту важност попут осталих предмета, што се очитује у распореду (или чак недобијању распореда).*
- *Неразумевање.*
- *На наши предмет се гледа са омаловажавањем како предмета, тако и стручности оних који га предају.*
- *Шта они знају, да ли су и у чему су посебни.*

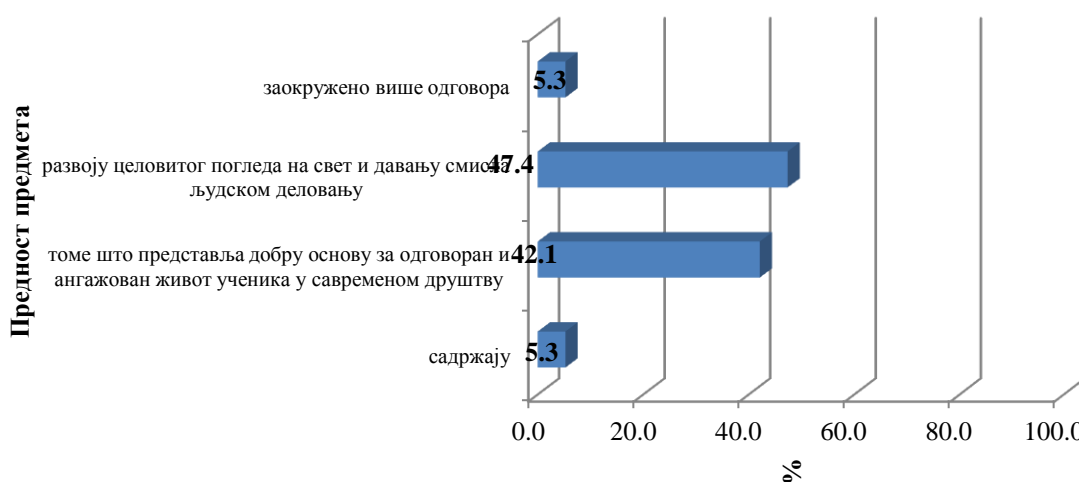
3. Околина је незаинтересована за ово питање и маргинализује предмет.

Одговори као илустрације:

- *Посматрање.*
- *Забава.*
- *Није међу најважнијим стварима у њиховом животу.*
- *Руна (одмор) међу часовима.*
- *Неки доживљавају као „вишак“ иза разних спортских, драмских, културних... и слободних активности.*
- *Предмет на којем се уче не посебно важне ствари.*

- Веронаука није много битна, добро је да се деца мало одморе од „правих“ наставних предмета.
- Још увек је на маргини и разини подношења.
- Немам никаквих проблема са колегама у школи. Приступају са поштовањем. Једини проблем је што је у неким школама нисмо у распореду и што ми је тешко уклопити све часове. А школа на то упите не реагује и често деца иду на неке друге допунске часове.

Према резултатима анонимне анкете, може се закључити да готово сви испитаници увиђају **васпитни значај верске наставе** и дају му предност у односу на образовни значај у ужем смислу, о чему говоре подаци на *Графикону 3*. Ниједан испитаник није се определио за одговоре да је предност учења овог предмета у методама рада, у томе што подстиче развој личности ученика и у начину вредновања.

Графикон 3. Предности учења предмета Верска настава према мишљењу наставника

О **мотивацији наставника** за рад у верској настави говори податак о томе да би само један напустио овај посао у школи. Индикативно је то што би тај наставник/-ца напустио овај посао „због непостојања уџбеника, самог школског система који не вреднује довољно овај предмет, стављајући га у пракси у подређен положај. Деца то виде и тако се опходе према предмету, делимично, не сви“ (цитат образложења). То значи да су на мотивацију овог наставника битно утицали социјални фактори. Остали наставници, који су мотивисани да наставе са послом, дају образложења која се, према сличности садржаја, могу груписати у следеће категорије одговора:

- Лично задовољство и животни позив – 12
- Осећање спремности за рад са ученицима – 6
- Потреба да се живот у заједници учини бољим за све – 1.

4. Сумарна оцена квалитета Католичког вјеронаука

Путем скале процене, која је примењена индивидуално, наставници Католичког вјеронаука изразили су своје мишљење о најважнијим аспектима верске наставе коју остварују: целина и елементи предмета, садржај програма, капацитети наставника, приручници, услови, начин припремања и рада у настави и др. Детаљан приказ резултата на нивоу ставки скале приказан је у Табели 3.

Табела 3 – Расподела одговора наставника на скали процене о Верској настави

ТВРДЊЕ	%				
	Уопште се не слажем	Углавном се не слажем	Углавном се слажем	У потпуности се слажем	Без одговора
Знања и вештине из иницијалног образовања омогућавају ми да стручно остварујем предмет Верска настава.	0,0	10,5	31,6	52,6	5,3
Није ми потребна посебна обука за реализацију предмета Верска настава.	31,6	21,1	36,8	10,5	0,0
Програми Верске наставе су занимљиви за ученике.	0,0	10,5	57,9	31,6	0,0
Програми Верске наставе су инспиративни за наставнике.	0,0	10,5	36,8	47,4	5,3
Уџбеници и приручници за Верску наставу које користе ученици су квалитетни.	15,8	26,3	52,6	0,0	5,3
За успешан рад неопходни су приручници за наставнике.	0,0	5,3	31,6	63,2	0,0
Захтеви који се постављају пред ученике у Верској настави нису примерени њиховим могућностима.	47,4	36,8	15,8	0,0	0,0
Оно што ученици уче у оквиру Верске наставе подстиче развој њихове личности.	0,0	0,0	15,8	78,9	5,3
Оно што ученици уче у оквиру Верске наставе представља добру основу за одговоран и ангажован живот ученика у савременом друштву.	0,0	0,0	5,3	94,7	0,0
Циљеви предмета Верска настава су јасни и разумљиви.	0,0	0,0	47,4	52,6	0,0
Предвиђено време за активности предмета Верска настава добро је одмерено.	10,5	36,8	47,4	5,3	0,0
Програми Верске наставе су погодни за индивидуализован приступ у раду са ученицима.	0,0	26,3	57,9	10,5	5,3
У школи имам одговарајуће услове за активности у настави овог предмета.	31,6	47,4	21,1	0,0	0,0
Активности у оквиру Верске наставе су сложене за извођење у групи.	5,3	26,3	57,9	10,5	0,0
Овај предмет пружа могућност да се успешно мере остварени резултати рада појединца.	10,5	15,8	68,4	5,3	0,0
За непосредну припрему реализације часова Верске наставе потребно је много напора и времена.	5,3	15,8	47,4	31,6	0,0
Остали наставници у мојој школи уважавају значај предмета Верска настава.	5,3	26,3	57,9	10,5	0,0
Један час недељно је довољан за остваривање циљева и исхода овог предмета.	26,3	52,6	10,5	10,5	0,0
Реализација овог предмета подразумева примену различитих метода и техника рада.	0,0	5,3	26,3	68,4	0,0
Ефекти Верске наставе примећују се код већине ученика који похађају овај предмет.	0,0	10,5	68,4	21,1	0,0

У анализи и тумачењу приказаних података потребно је имати у виду да су ставке: *Захтеви који се постављају пред ученике у настави ВН нису примерени њиховим могућностима, Активности у оквиру ВН су сложене за извођење у групи и За непосредну припрему реализације часова ВН потребно је много напора и времена*, имале негативну конотацију. Уколико би се ставке из скале процене груписале према сродности садржаја, резултати би се могли приказати и на начин како је то урађено у Табели 4. За сваку групу ставки израчунате су просечне вредности (AS), тако да се може сагледати где су процене најпозитивније.

Табела 4 – Дескриптивни статистички показатељи скале по групама ставки

Група ставки	N	Min	Max	AS	SD
Компетенције наставника ВН	19	2,33	4,00	3,09	0,48
Квалитет наставног програма ВН	19	3,00	4,00	3,53	0,32
Услови за квалитетно остваривање програма ВН	19	2,00	3,40	2,53	0,40
Квалитет реализације ВН	19	1,83	3,00	2,55	0,33

N – број испитаника, AS – просечна вредност, SD – стандардна девијација

У целини гледано, процентуална расподела одговора и просечне вредности на групама ставки показују следеће:

- На десет од 19 ставки значајна већина одговора испитаника налази се у категоријама одговора *Углавном се слажем* и *У потпуности се слажем*. Већина ових одговора (пет) односи се на програм, што значи да наставници сматрају да је програм квалитетан и да је у функцији остваривања циљева верске наставе. Ова процена сагледава се и у вредности за групу ставки о квалитету програма (3,53).
- Наставници разумеју значај посвећеног рада у планирању наставе и јасно им је да су за то потребна дидактичко-методичка знања и вештине (на две ставке у категоријама слагања налази се више од 80% испитаника).
- Најмање слагање испитаника је на ставкама о квалитету уџбеника и приручника и услова за остваривање наставе који постоје у школама.
- Према расподели на ставкама које говоре о наставном раду може се видети да су наставници свесни изазова и препрека које постоје у вези са индивидуализованим приступом и праћењем напредовања ученика.
- Постоје проблеми у вези са предвиђеним временом за активности на часовима, што се види из процена наставника (око 50% сматра да предвиђено време није добро одмерено). Овај налаз може се сматрати посебно важним за процес ревизије програма.
- Наставници нису задовољни условима који постоје у школама. Више од 70% сматра да услови нису одговарајући.
- Велика већина наставника (око 80%) процењује да један час недељно није довољан за остваривање циљева и исхода наставе.

У тумачењу добијених налаза потребно је имати у виду чињеницу да Католичка црква улаже у професионални развој наставника верске наставе кроз формално и неформално образовање, да успоставља сарадњу са страним експертима за наставу и да обезбеђује додатне обуке за наставнике. Ово се може сматрати једним од разлога за доминирајуће високо слагање са датим тврдњама о верској настави.

У целини гледано, према овим проценама, може се закључити да у програмима нису потребне значајније интервенције, али је потребно искористити мотивацију и посвећеност наставника у истраживању могућности и начина да се постојећи програми учине још бољим и функционалнијим за остваривање циљева верске наставе. У овом извештају приказана су веома конкретна запажања и примедбе наставника на квалитет програма, а дати су предлози за унапређивање. Они могу бити полазна основа у разматрању програма и доношењу одлука за измене и допуне. У сваком случају, добијени су подаци да на програмима треба радити и да они захтевају сталну проверу и тестирање, а све са циљем постизања најбољих резултата у настави. Према одговорима наставника Католичког вјеронаука о томе шта је кључно за унапређивање верске наставе у целини, може се уочити доследност испитаника – потребна су највећа улагања у обуке за наставнике и разматрање фонда часова, што се може довести у везу са захтевима које поставља актуелни програм (Табела 5).

Табела 5 – Расподела одговора испитаника на питање *Шта је, према вашем мишљењу, кључно за унапређивање Верске наставе?*¹

Понуђени одговори	Н одговори	% одговора	% испитаника
Унапређивање наставног плана и програма	3	8,6	15,8
Реализација додатних обука за вероучитеље	12	34,3	63,2
Повећање фонда часова	9	25,7	47,4
Примена другачијег начина оцењивања ученика	7	20,0	36,8
Нешто друго	4	11,4	21,1
Укупно	35	100,0	184,2

¹ Напомена за тумачење података из табеле: Испитаницима је пружена могућност да заокруже више понуђених могућности, због чега је број одговора (N=35) већи од броја испитаника. У колони % одговора изражен је проценат одговора на сваку понуђену могућност у односу на укупан број одговора. У колони % испитаника изражен је проценат испитаника који је заокружио сваку понуђену могућност (он је већи од 100, јер су могли да заокруже више понуђених могућности).

4.1. Додатни евалуативни налази о статусу предмета

На питање *Да ли сматрате да предмет Верска настава треба да се изучава у школама?* сви испитаници су одговорили потврдно. Међутим, нису јединствени у мишљењу о концепцијским основама предмета, да ли програме треба остваривати као посебне, за сваку конфесију (75%) или треба да буду јединствени за све конфесије (25%).

Готово сви испитаници сматрају да предмет треба да се изучава као посебан предмет, а не међупредметно и то у свим разредима основне и средње школе. Већина (63%) сматра да је потребно променити и статус предмета, да треба да постане обавезан, а остали сматрају да треба да буде изборни, према постојећем моделу или на заједничкој листи свих изборних предмета.

Испитаници су подељени у мишљењу о најадекватнијем начину оцењивања. Половина испитаника сматра да начин оцењивања треба изменити у нумеричко, јер сматрају да то може допринети побољшању позиције предмета у школама. У овом случају, може се рећи да се ради о погрешној процени наставника, која је настала као последица сагледавања постојећег стања у школама, где се углавном учи за оцену или због оцене. У таквим околностима, суштинска промена позиције предмета не би се десила, јер би се радило о наметнутој мери и додатном притиску на ученике.

Закључна разматрања и предлози

Евалуативно истраживање о квалитету програма и наставе Католичког вјеронаука спроведено је уз уважавање партиципативног приступа, при чему је потребно нагласити да су наставници, учесници у истраживању, били веома заинтересовани, објективни и посвећени саговорници и аналитичари.

У складу са сврхом евалуације и утврђеним циљевима и предметом евалуације, обезбеђени су релевантни подаци од значаја за унапређивање квалитета програма и компетенција наставника. Испитаници су указали на веома конкретна места у програмима у којима је потребно извршити интервенције. Генерално, постоји процена да су програми Католичког вјеронаука добри, али да поједини делови отежавају рад наставника, нису довољно у функцији предмета, неинтересантни су ученицима или су претешки за одређени узраст. Будући да су ови наставници веома мотивисани и да имају потребно образовање, већину препрека у вези са програмима успевали су да превазиђу. Њихове веома засноване предлоге потребно је уважити као полазиште у ревизији програма за одређене разреде.

Што се тиче компетенција, утврђено је да наставници разумеју значај квалитетног наставног рада и сматрају да је потребно континуирано учење да би се одговорило на потребе савремене школе. Веома су јасни у захтевима који се односе на конкретне обуке и семинаре из области дидактике и методике. Мотивација ових наставника сигурна је основа за њихов квалитетан професионални развој.

У складу са наведеним, дајемо следеће препоруке:

- Потребно је активирати већ започети процес ревизије наставних програма за предмет Католички вјеронаук, на основу постојећих предлога и предлога који су настали у поступку ове евалуације. Коначан предлог за ревизију програма потребно је доставити Министарству просвете, науке и технолошког развоја на даље поступање.
- О приоритетима наставника који се односе на стручно усавршавање потребно је разговарати са представницима Министарства просвете, науке и технолошког развоја, ради обезбеђивања потребне подршке, а посебно ради разматрања могућности за организовање обука и утврђивања статуса већ постојећих обука које подржава Католичка црква, а у смислу Правилника о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручног сарадника.

ДИРЕКТОР

Мр Драган Банићевић

ПРИЛОЗИ

Tabela za upisivanje učesnika

Naziv regionalnog centra	Katehetski ured
Datum održavanja	31.05.2013.
Mesto održavanja	Subotica

Redni broj	Ime i prezime nastavnika	Ime škole	Mesto škole
1.	Josip Pekanović	Srednja ekonomska škola	Sombor
2.	Šarčević Vjekoslav	Politehnička škola	Subotica
3.	Marija Vereš	Više OŠ i SR škola OŠ „Zmaj J.Jovanović“, OŠ „Ivo L. Ribar“ SŠ „B. Radičević“, Tehnička Ruma	Ruma, Platičevo i Nikinci
4.	Zmajić Blaž	OŠ „D. Obradović“, OŠ „Milice S. Srpkinje“, SSŠ „Borislav. M. Mihiz“	Irig, Vrdnik, Irig
5.	Virag Gabor	Poljoprivredna škola, TŠ „Nikola Tesla“	Bačka Topola
6.	Adam Marija	OŠ „Kokai Imre“ OŠ „Petar Kočić“	Temerin
7.	Horvat Marija	OŠ „Petefi Šandor“	Novi Sad
8.	Jožef Kolesar	OŠ „Miroslav Antić“	Palić
9.	Gabor Todor	ST „Ivan Stanić“, SE „Bosa Milićević“, SR Muzička škola	Subotica

Redni broj	Ime i prezime nastavnika	Ime škole	Mesto škole
10.	Andelka Gorjanac	OŠ „Avram Mrazović“, OŠ „Ivo L. Ribar“	Sombor
11.	Bernadett Tatai	OŠ „Bratstvo jedinstvo“, OŠ „Vuk Karadžić“	Sombor
12.	Nevena Gabrić	OŠ „Majšanski put“, OŠ „Jovan Mikić“, OŠ „Miloš Crnjanski“	Subotica
13.	Danica Mlinko	OŠ „Sveti Sava“ OŠ „Sonja Marinković“	Subotica
14.	Tot Marija sestra Elvira	OŠ „10. oktobar“	Horgoš
15.	Garajski Ozvald Bernadeta	OŠ „Jovan Mikić“, OŠ „10. oktobar“	Subotica
16.	Šerbećen Terez	OŠ „Majšanski put“, OŠ „Kizur Ištvan“, OŠ „J. J. Zmaj“	Subotica
17.	Hermina Kovacs	OŠ „Sečenji Ištvan“	Subotica
18.	Jelena Mlinko	Gimnazija Svetozar Marković, Hemijsko- tehnološka škola	Subotica
19.	Rozmari Mik	Srednja tehnička	Sombor
20.	Silvester Bašić	OŠ „J. J. Zmaj“, OŠ „Ivan Milutinović“	Subotica
21.	Vesna Huska	OŠ „Ivan Milutinović“	Subotica
22.	Polhe Erzsebet	OŠ „Ivan G. Kovačić“, OŠ „Đuro Salaj“, OŠ „Sonja Marinković“	Subotica

Основна школа

Први разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод: ми смо дјеца Божја и отац небески нас воли	4,00	4,00	3,00	4,00	3,75
Бог нас тако љуби да је Исус Крист постао наш брат	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Да бисмо били Исусова браћа морамо се вољети међусобно и слѣдити његову науку	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Узајамна љубав захтијева да се научимо и одрицати и чинити добро другима – Исус је откупитељ	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Молитва и богослужје су начини сусретања с оним што смо учили о Богу	4,00	3,00	4,00	4,00	3,75
Просек	4,00	3,80	3,80	4,00	3,90

Други разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Упознајмо Божју доброту	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Штовање доброга Бога	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Бог нам се даровао по људима	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Знакови Божје љубави по нашем тијелу	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Бог нам дарује сва земаљска добра	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Бог нам је даровао духовна добра	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Жалосна могућност издаје пријатељства с Богом	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Мир с Богом – мир с браћом	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Просек	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00

Трећи разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Заједништво с људима	2,00	1,00	1,00	2,00	1,50
Заједништво с Богом	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исусова жртва – темељ заједништва	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Заједништво с Богом и с људима сврха мога живота	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Просек	3,40	3,20	3,20	3,40	3,30

Четврти разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Црква је мјесто сусрета	2,00	2,00	1,00	1,00	1,50
Црква је храм духа светог и боравиште Божје у нама	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Славити Бога у заједници	3,00	3,00	1,00	1,00	2,00
Свећенички ред у служби заједнице	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Обитељ у служби заједнице	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Просек	2,00	2,00	1,50	1,50	1,75

Пети разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Бог је проговорио у повијести – праоци	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Краљеви изабраног народа	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Пророчка служба у заједници	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Жене у Старом завјету и мудросна књижевност	3,00	4,00	3,00	3,00	3,25
Свете књиге других вјерских заједница	4,00	4,00	4,00	3,00	3,75
Просек	3,83	4,00	3,83	3,67	3,83

Шести разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исус Крист – син Божји – постаје брат човјеку	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исус је врховни учитељ вјере	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исус помаже људима	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исус је за нас умро и ускрсно – највећи чин љубави	4,00	4,00	3,00	3,00	3,50
Исус и данас међу нама дјелује снагом својега духа	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Просек	4,00	4,00	3,83	3,83	3,92

Седми разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Апостолско вријеме	4,00	4,00	3,00	4,00	3,75
Евангелизација народа	4,00	3,00	3,00	4,00	3,50
Велике реформе	3,00	3,00	3,00	4,00	3,25
Црква у новом вијеку	3,00	2,00	3,00	4,00	3,00
Реформа II ватиканског сабора	3,00	3,00	3,00	4,00	3,25
Дијалог с кршћанским црквама	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Просек	3,57	3,29	3,29	4,00	3,54

Осми разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Човјек који тражи истину	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исус Крист који објављује Бога и смисао човјека	4,00	4,00	3,00	4,00	3,75
Мистично тијело Крстово – црква	4,00	4,00	3,00	4,00	3,75
Кршћански живот као свједочење истине	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Просек	4,00	4,00	3,60	4,00	3,90

Средња школа

Први разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод: упознај самога себе	4,00	3,00	3,00	4,00	3,50
Човјек се остварује у љубави	3,00	4,00	2,00	3,00	3,00
Наше остварење је и рад	4,00	3,00	3,00	3,00	3,25
Заједништво – друштвена димензија живота	3,00	2,00	2,00	3,00	2,50
Сусрет с вањским свијетом	3,00	2,00	2,00	3,00	2,50
Исус Христ је савршено остварење човјека	3,00	2,00	3,00	3,00	2,75
Дух свети ми даје снаге да остварим себе	3,00	2,00	2,00	2,00	2,25
Просек	3,29	2,57	2,43	3,00	2,82

Други разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Човјек – морална личност	2,00	2,00	3,00	3,00	2,50
Обраћење – темељ моралног раста особе	2,00	2,00	3,00	3,00	2,50
Отуђеност – гријешно стање	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Обраћење и повратак	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Стожер морала – крепости	2,00	2,00	2,00	3,00	2,25
Средиште моралности	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Раст у крепостима – заједнички раст цркве	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Однос према човјеку и природи	4,00	4,00	3,00	3,00	3,50
Просек	2,67	2,67	2,78	2,89	2,75

Трећи разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Темељ особности	4,00	3,00	4,00	4,00	3,75
У служби човјека	4,00	3,00	2,00	4,00	3,25
Изградња крепосног човјека	2,00	2,00	3,00	3,00	2,50
Свједочанство	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Просек	3,60	3,20	3,40	3,80	3,50

Четврти разред

Тема	Примереност теме узрасту	Занимљивост за ученике	Адекватност садржаја у односу на тему	Важност теме за постизање прописаних очекиваних циљева предмета у првом циклусу	Просек
Увод	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Исус Христ – врховна норма живота	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Људска заједница – мјесто сусрета	4,00	3,00	2,00	3,00	3,00
Слобода – изазов и избор слободног опредјељења	4,00	4,00	3,00	4,00	3,75
Људска особност – извор богатства	4,00	4,00	3,00	4,00	3,75
Брак и обитељ – најодговорнији избор	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Звање – занимање	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Мир – извор заједништва	4,00	3,00	3,00	4,00	3,50
Просек	4,00	3,75	3,38	3,88	3,75

Табела 1 – Расподела одговора испитаника у вези са степеном развијености компетенција

Описи компетенција	%				
	Треба ми много помоћи	Треба ми помоћи	Компетентан сам	Веома сам компетентан	Без одговора
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА НАСТАВНУ ОБЛАСТ, ПРЕДМЕТ И МЕТОДИКУ НАСТАВЕ					
Познајем наставни план и програм предмета који реализујем.	0,0	0,0	35,0	65,0	0,0
Познајем корелацију предмета са другим областима, односно предметима.	5,0	15,0	45,0	35,0	0,0
Поседујем дидактичко-методичка знања неопходна за предмет који предајем.	0,0	5,0	60,0	35,0	0,0
Планирам и програмирам рад, водећи рачуна да садржај учиним доступним ученицима (пријемчив, разумљив, интересантан).	0,0	5,0	50,0	45,0	0,0
Планирам примену различитих метода, техника и облика рада и доступних наставних средстава ради ефикасности и ефективности наставног процеса.	0,0	15,0	45,0	40,0	0,0
Континуирано пратим и вреднујем ученичка постигнућа користећи различите начине вредновања у складу са специфичностима предмета који предајем.	0,0	10,0	40,0	50,0	0,0
Пратим и вреднујем интересовања ученика у оквиру предмета који предајем.	0,0	5,0	30,0	60,0	5,0
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА ПОУЧАВАЊЕ И УЧЕЊЕ					
Поседујем знања о когнитивном развоју ученика (когнитивним ступњевима и зони наредног развоја).	5,0	15,0	40,0	40,0	0,0

Описи компетенција	%				
	Треба ми много помоћи	Треба ми помоћи	Компетентан сам	Веома сам компетентан	Без одговора
Поседујем знања о природи учења, различитим стиловима учења и стратегијама учења.	0,0	20,0	35,0	40,0	5,0
Примењујем различите облике рада и активности у складу са знањима и искуствима којима ученици располажу, индивидуалним карактеристикама и потребама ученика, постављеним циљевима, исходима, садржајима и карактеристикама контекста у којем радим (индивидуализација).	0,0	20,0	50,0	30,0	0,0
Подстичем и подржавам различите стилове учења ученика и помажем развој стратегије учења.	0,0	15,0	60,0	20,0	5,0
Подржавам ученике да слободно износе своје идеје, постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења.	0,0	5,0	25,0	70,0	0,0
Пратим и вреднујем постигнућа ученика, примењујући, објективно, јавно, континуирано и подстицајно оцењивање, дајући потпуну и разумљиву повратну информацију ученицима о њиховом раду.	5,0	5,0	50,0	35,0	5,0
Процењујем потребе ученика за додатном подршком у учењу.	0,0	25,0	40,0	30,0	5,0
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА ПОДРШКУ РАЗВОЈУ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА					
Знам и разумем физичке, емоционалне, социјалне и културне разлике међу ученицима.	0,0	25,0	30,0	45,0	0,0
Познајем и разумем психички, емоционални и социјални развој ученика.	0,0	25,0	35,0	40,0	0,0
Поседујем знања о начинима подршке ученицима из осетљивих друштвених група.	10,0	25,0	50,0	15,0	0,0

Описи компетенција	%				
	Треба ми много помоћи	Треба ми помоћи	Компетентан сам	Веома сам компетентан	Без одговора
Познајем различите врсте мотивације и начине мотивисања ученика.	5,0	15,0	55,0	25,0	0,0
Умем да препознам, мобилишем и подстичем развој капацитета свих ученика уз уважавање индивидуалности.	10,0	10,0	65,0	15,0	0,0
Ангажујем ученике у различитим активностима, уважавајући њихове индивидуалне разлике и законитости психичког развоја.	0,0	10,0	55,0	35,0	0,0
Обезбеђујем могућности и окружење за активности, интересовања и потребе ученика уважавајући њихове ставове и мишљења.	0,0	15,0	50,0	35,0	0,0
Подстичем самопоуздање, самопоштовање и подижем ниво аспирација свих ученика.	0,0	5,0	40,0	55,0	0,0
Користим различите поступке за мотивисање ученика.	0,0	15,0	40,0	40,0	5,0
Евалуирам сопствени рад анализирајући и пратећи мотивацију, задовољство, активност ученика на часу, њихову самосталност и истрајност у раду.	0,0	25,0	45,0	25,0	5,0